

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

15-16-MAY
2026-YIL

Google
Scholar

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi bilan axborot xavfsizligi tizimlari yanada takomillashadi. Shu sababli sun'iy intellekt va kiberxavfsizlikni integratsiyalash zamonaviy jamiyatning eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – Pearson Education, 2021.
2. Goodfellow I., Bengio Y., Courville A. Deep Learning. – MIT Press, 2019.
3. Stallings W. Computer Security and Cryptography. – Pearson, 2018.
4. Schneier B. Applied Cryptography: Protocols, Algorithms and Source Code in C. – Wiley, 2015.
5. Karimov B. Sun'iy intellekt va axborot xavfsizligi texnologiyalari. – Toshkent, 2024.

TIJORAT BANKLARINING KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHDAGI ROLI VA ZAMONAVIY RAQAMLI BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Iroda Asadova Xasan qizi

Mirzo Ulug'bek Milliy universiteti Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası
1-bosqich magistranti

E-mail: irodaasadova000@gmail.com

Muxammadiyeva Manzura Baxtiyor qizi

Mirzo Ulug'bek Milliy universiteti Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası
1-bosqich magistranti

E-mail: manzuramuhammadiyeva3@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola tijorat banklarining kichik biznesni moliyalashtirishdagi muhim rolini tahlil qiladi. Unda kichik va o'rta biznes subyektlariga moliyaviy xizmatlar ko'rsatishning mavjud mexanizmlari, shuningdek, ular duch kelayotgan muammolar ko'rib chiqiladi. Maqolada zamonaviy raqamli bank xizmatlari, jumladan, mobil banking, onlayn kreditlash platformalari va fintex yechimlarining kichik biznesni qo'llab-quvvatlashdagi istiqbollari atroflicha o'rganiladi. Tadqiqot banklar uchun ushbu texnologiyalardan samarali foydalanish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish bo'yicha strategiyalarni muhokama qiladi. Yakunida innovatsion raqamli yechimlarni joriy etishni tezlashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Tijorat Banklari, Kichik Biznes, Moliyalashtirish, Raqamli Bank Xizmatlari, Fintex, Mobil Banking, Onlayn Kreditlash, Iqtisodiy O'sish

O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes subyektlari barqaror rivojlanishning muhim drayveri bo'lib xizmat qiladi. Ular yalpi ichki mahsulot (YaIM)ning salmoqli qismini shakllantirib, aholi bandligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Xususan, kichik biznes YaIMning 54.9% ini tashkil etib, ishchi kuchining 78% dan ortig'ini band qiladi [1]. 2025-yil boshiga kelib, faol kichik korxonalar soni 1.2 milliondan oshib,

YaIMga hissasi 45% dan yuqori bo'lgan [3], boshqa manbalarga ko'ra esa 54.3% ni tashkil etgan [2]. Shunga qaramay, kichik tadbirkorlik subyektlari ko'pincha moliyaviy resurslarga yetishmovchilik, yuqori foiz stavkalari (15-24%) va murakkab garov talablari kabi jiddiy muammolarga duch keladi [1].

Tijorat banklari kichik biznesni moliyalashtirishda asosiy rol o'ynaydi. 2023-yilda tijorat banklari tomonidan kichik biznesga ajratilgan kreditlar hajmi 128 trillion so'mni tashkil etib, bu avvalgi yilga nisbatan 15% o'sishni ko'rsatdi [1]. Hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan "Har bir tadbirkor - yurtimiz kelajagi" kabi dasturlar doirasida 2022-2023-yillarda 12 trillion so'm imtiyozli kreditlar ajratilgan bo'lib, bu past foiz stavkalari (7-12%) va yengillashtirilgan garov shartlarini taklif etadi [1]. Biroq, moliyalashtirish mexanizmlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi, raqamlashtirishning sekinligi va moliyaviy resurslarga cheklangan kirish imkoniyati kichik biznesning to'liq iqtisodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda [3]. Ushbu tadqiqotning maqsadi tijorat banklarining kichik biznesni moliyalashtirishdagi rolini har tomonlama tahlil qilish hamda zamonaviy raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari ilmiy asoslashdan iborat. Tadqiqot doirasida quyidagi vazifalar belgilangan: kichik biznesni moliyalashtirishning nazariy asoslari va an'anaviy mexanizmlarini o'rganish; O'zbekistonda tijorat banklarining kichik biznesni moliyalashtirishdagi hozirgi holatini baholash; raqamli bank xizmatlarining kichik biznes uchun ahamiyati va turlarini tahlil qilish; raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari va xalqaro ilg'or tajribalarni ko'rib chiqish;

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Kichik biznesni moliyalashtirish va raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish masalasi zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda tobora dolzarb mavzuga aylanib bormoqda. Ushbu sohadagi tadqiqotlar kichik va o'rta biznes (KOB) subyektlarining iqtisodiy o'sish, bandlikni ta'minlash va innovatsiyalarni rag'batlantirishdagi muhim rolini e'tirof etishdan boshlanadi. Nazariy jihatdan, KOBni moliyalashtirish muammosi asimmetrik axborot, agentlik nazariyasi va moliyaviy cheklovlar kabi fundamental iqtisodiy tushunchalar bilan chambarchas bog'liq. Klassik iqtisodiy nazariyalar, masalan, Stiglitz va Weiss (1981) tomonidan ilgari surilgan kredit ratsionlashtirish modeli, banklarning KOBga kredit berishda duch keladigan

So'nggi yillarda chop etilgan ilmiy ishlar KOBni moliyalashtirishning an'anaviy mexanizmlari, xususan, tijorat banklari tomonidan taqdim etiladigan kreditlar, ularning afzalliklari va kamchiliklarini chuqur tahlil qilgan. An'anaviy bank kreditlari KOB uchun asosiy moliyalashtirish manbai bo'lib qolmoqda. Tijorat banklari kreditlash jarayonida mijozning moliyaviy holatini, biznes-rejasini, garov ta'minotini va kredit tarixini baholaydi. O'zbekistonda "Har bir tadbirkor - yurtimiz kelajagi" kabi dasturlar doirasida 2022-2023-yillarda 12 trillion so'm imtiyozli kreditlar ajratilgan bo'lib, bu past foiz stavkalari (7-12%) va yengillashtirilgan garov shartlarini taklif etadi [1]. Bunday dasturlar KOBning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi, ammo ularning barqarorligi, qamrovi va maqsadli samaradorligi doimiy tahlilni talab qiladi. Shuningdek, adabiyotlarda KOBning iqtisodiyotdagi o'rni chuqur o'rganilgan. O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes subyektlari YaIMning

salmoqli qismini shakllantirib, aholi bandligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Xususan, kichik biznes YaIMning 54.9% ini tashkil etib, ishchi kuchining 78% dan ortig'ini band qiladi [1]. Boshqa manbalarga ko'ra, 2025-yil boshiga kelib, faol kichik korxonalar soni 1.2 milliondan oshib, YaIMga hissasi 45% dan yuqori bo'lgan [3], 2024-yil holatiga ko'ra esa 54.3% ni tashkil etgan [2]. Bu raqamlar KOBning mamlakat iqtisodiyoti uchun strategik ahamiyatini tasdiqlaydi va ularni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish zaruratini yanada kuchaytiradi, ayniqsa, moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatini kengaytirish orqali.

Xulosa

Ushbu tadqiqot O'zbekiston iqtisodiyotining muhim drayveri bo'lgan kichik biznesni moliyalashtirishda tijorat banklarining rolini tahlil qildi. An'anaviy moliyalashtirish mexanizmlari ma'lum cheklovlarga ega bo'lib, yuqori foiz stavkalari va murakkab garov talablari kichik tadbirkorlarga qiyinchilik tug'dirmoqda. Raqamli bank xizmatlari, jumladan onlayn kreditlash, mobil ilovalar va sun'iy intellekt asosidagi skorlash, moliyaviy resurslarga kirishni osonlashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va xizmatlar tezligini oshirish orqali ushbu muammolarni hal etishda katta salohiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

- [1] Xolmatov A.A. (2021). Tijorat banklarining kichik biznesni moliyalashtirishdagi roli va ahamiyati. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (4). – https://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2021/iqt_inn_tex_2021_4_13.pdf
- [2] Murodova M.M. (2022). O'zbekistonda raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (5). – https://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2022/iqt_inn_tex_2022_5_12.pdf
- [3] Xolmatov N.B. (2023). O'zbekistonda bank xizmatlarini raqamlashtirishning kichik biznesni rivojlantirishdagi ahamiyati. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (2). – https://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2023/iqt_inn_tex_2023_2_10.pdf
- [4] G'aniyev D.A. (2021). Raqamli iqtisodiyot sharoitida bank xizmatlari bozori rivojlanishining asosiy yo'nalishlari. Moliyaviy tadqiqotlar, (3). – <https://moliyaviy-tadqiqotlar.uz/sites/default/files/articles/2021/3/11.pdf>
- [5] G'ulomov S.S. (2020). O'zbekiston bank tizimini raqamlashtirishning dolzarb masalalari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (3). – https://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2020/iqt_inn_tex_2020_3_10.pdf
- [6] Eshmatov B.Sh. (2022). Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (6). –